

Sygn. akt VI U 1334/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 listopada 2014 r. w S.

sprawy D. J. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do odsetek

na skutek odwołań D. J. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 7 lipca 2014 roku znak: (...)

oraz z dnia 17 czerwca 2014 roku znak: (...)

I. oddala odwołanie od decyzji z dnia 17 czerwca 2014r.;

II. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 7 lipca 2014r. w ten sposób, że przyznaje D. J. (1) odsetki ustawowe za opóźnienie w prawidłowym ustaleniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy liczone od następujących dat i kwot:

a. **752,43 zł (siedemset pięćdziesiąt dwa złote i czterdzieści trzy grosze) za okres od 26.02.2013r. do 25.06.2014r.,**

b. **401,31 zł (czterysta jeden złotych i trzydzieści jeden groszy) za okres od 26.03.2013r. do 25.06.2014r.,**

c. **401,31 zł (czterysta jeden złotych i trzydzieści jeden groszy) za okres od 26.04.2013r. do 25.06.2014r.,**

d. **477,10 zł (czterysta siedemdziesiąt siedem złotych i dziesięć groszy) za okres od 26.05.2013r. do 25.06.2014r.,**

e. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.06.2013r. do 25.06.2014r.,**

f. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.07.2013r. do 25.06.2014r.,**

g. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.08.2013r. do 25.06.2014r.,**

h. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.09.2013r. do 25.06.2014r.,**

i. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.10.2013r. do 25.06.2014r.,**

j. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.11.2013r. do 25.06.2014r.,**

k. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.12.2013r. do 25.06.2014r.,**

l. **548,81 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) za okres od 26.01.2014r. do 25.06.2014r.,**

m. **915,20 zł (dziewięćset piętnaście złotych i dwadzieścia groszy) za okres od 26.02.2014r. do 25.06.2014r.;**

n. **1214,63 zł (jeden tysiąc dwieście czternaście złotych i sześćdziesiąt trzy grosze) za okres od 26.03.2014r. do 25.06.2014r.,**

o. **1214,63 zł (jeden tysiąc dwieście czternaście złotych i sześćdziesiąt trzy grosze) za okres od 26.04.2014r. do 25.06.2014r.,**

p. **1214,63 zł (jeden tysiąc dwieście czternaście złotych i sześćdziesiąt trzy grosze) za okres od 26.05.2014r. do 25.06.2014r.,**

III. oddala odwołanie od decyzji z 7 lipca 2014r. w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 czerwca 2014 roku, zatytułowaną „decyzja o wznowieniu wypłaty renty”, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ponownie ustalił D. J. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 lutego 2013r., tj. od daty określonej wyrokiem sądu, do 31 grudnia 2014r. Wysokość renty od dnia 1 marca 2014r. ustalono na kwotę 1214,63 zł brutto, ze stałym terminem płatności świadczenia do 25 dnia każdego miesiąca. W decyzji wskazano nadto, że należność za okres od 1 lutego 2013r. do 30 czerwca 2014r. w kwocie 12.196,24 zł zostanie przekazana na rachunek bankowy. Zaznaczono przy tym, że z przysługującej należności potrącono kwotę 8.157,80 zł z tytułu pobranych zasiłków dla bezrobotnych.

D. J. (1) w dniu 3 lipca 2014r. złożył w ZUS O/S. pismo zatytułowane „odwołanie, w którym wskazał, iż domaga się wypłaty należnych odsetek za czas, w którym nie otrzymał pieniędzy. Podniósł, że pozbawiony prawa do świadczenia musiał brać oprocentowane kredyty w bankach, aby mieć z czego żyć.

Rozpatrując wniosek D. J. zawarty w odwołaniu z dnia 3 lipca 2014r. ZUS O/S. wydał w dniu 7 lipca 2014r. kolejną decyzję, którą odmówił ubezpieczonemu wypłaty „odsetek do decyzji z dnia 17 czerwca 2014r.” W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że przy ustalaniu uprawnienia nie uchybił terminowi wynikającemu z art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zaś w wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie, przyznającym ubezpieczonemu prawo do

renty brak jest stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w sprawie.

D. J. (1) odwołał się także od tej decyzji, powołując się na tę samą argumentację, co w piśmie z 3 lipca 2014r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie obu odwołań w całości.

Na rozprawie w dniu 26 listopada 2014r. ubezpieczony wskazał, iż w jego ocenie odsetki powinny przysługiwać mu od 1 lutego 2014r. Zaznaczył również, że obie zaskarżone przez siebie decyzje kwestionuje wyłącznie w tym zakresie, w jakim nie orzekają one o należnych mu odsetkach (k. 29 akt sprawy).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. J. (1), urodzony w dniu (...), w przebiegu swojej dotychczasowej pracy zawodowej pracował jako: malarz konstrukcji stalowych, blacharz monter izolacji, cieśla rusztowaniowy, malarz-piaskarz (malowanie pod ciśnieniem 6 atmosfer, piaskowanie piaskiem lub Koruntem).

W okresie od 1 czerwca 2003 roku do 30 czerwca 2007 roku oraz od 27 kwietnia 2010 roku do 31 stycznia 2013 roku D. J. (1) miał przyznane przez ZUS O/S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku ze schorzeniami kręgosłupa. Świadczenie było wypłacane 25-go dnia każdego miesiąca.

W dniu 12 listopada 2012 roku D. J. (1) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w S. wniosek o przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres.

W dniu 21 grudnia 2012 roku lekarz orzecznik ZUS po przeprowadzonym badaniu uznał, iż D. J. (1) nie jest niezdolny do pracy. Rozpoznał u ubezpieczonego przebytą alloplastykę stawów biodrowych w przebiegu martwicy głów kości udowych, przebyte usunięcie łękotki przyśrodkowej kolana lewego, przewlekły zespół bólowy kręgosłupa L/S oraz przebyte leczenie operacyjne perforacji wrzodu żołądka.

Po złożeniu przez ubezpieczonego sprzeciwu od powyższego orzeczenia został on poddany badaniu przez Komisję Lekarską ZUS, która w dniu 16 stycznia 2013 roku wydała orzeczenie, w którym podtrzymała opinię Lekarza Orzecznika ZUS, stwierdzając, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy.

W oparciu o powyższe orzeczenie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wydał w dniu 28 stycznia 2013 roku decyzję, którą odmówił D. J. (1) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres.

U D. J. (1) w dacie wydawania przez organ rentowy powyższej decyzji (oraz dacie badania przez lekarzy orzeczników) istniały podstawy do rozpoznania:

- przebytego leczenia operacyjnego z powodu dyskopatii L4/L5 ze stabilizacją (kwiecień 2013 r.),
- przebytej alloplastyki obu stawów biodrowych z powodu martwicy jałowej głów kości udowych (2005 r. i 2011 r.),
- przebyte leczenie artroskopowe z powodu uszkodzenia łękotki przyśrodkowej kolana lewego (1992 r., 2002 r.),
- zaburzeń depresyjnych w wywiadzie,
- choroby wrzodowej w wywiadzie.

Schorzenia układu ruchu uzasadniały uznanie D. J. (1) za osobę nadal częściowo niezdolną do pracy, okresowo do 31 grudnia 2014 roku po dniu 31 stycznia 2013 roku. Stan zdrowia ubezpieczonego nie uległ poprawie w porównaniu do stanu jego zdrowia, będącego podstawą uznania go przez organ rentowy za osobę częściowo niezdolną do pracy w okresie wcześniejszym. Dodatkowo, w kwietniu 2013 roku ubezpieczony przebył kolejną operację: alloplastykę obu stawów biodrowych i dyskopatii L4/S1 ze stabilizacją. Z powodu rozpoznanych schorzeń układu ruchu ubezpieczony

nadal jest niezdolny do wykonywania ciężkiej pracy fizycznej, gdzie wymagana jest dobra sprawność układu ruchu, także w pracy na wysokości, co oznacza, iż nie zachował zdolności do podjęcia zatrudnienia w charakterze cieśli rusztowaniowego, blacharza-montera izolacji termicznej, malarza-piaskarza.

Dowody:

- dokumentacja w aktach ZUS O/S. dot. D. J. (1);

- dokumentacja w aktach Sądu Okręgowego w Szczecinie, sygn. akt VI U 198/13.

Wyrokiem z 10 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o sygn. akt VI U 198/13, po rozpoznaniu odwołania ubezpieczonego od decyzji ZUS O/S., zmienił ją w ten sposób, że przyznał D. J. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 lutego 2013r. do 31 grudnia 2014r. W wyroku nie zamieścił żadnego rozstrzygnięcia w trybie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej.

W toku postępowania dowodowego przed Sądem Okręgowym zostały przeprowadzone dowody z opinii szeregu biegłych sądowych lekarzy specjalistów, w tym z zakresu ortopedii, neurologii, psychiatrii oraz medycyny pracy.

Pierwszy zespół biegłych, w skład którego wchodził biegły ortopeda, neurolog oraz psychiatra badał ubezpieczonego w dniu 22 kwietnia 2013r., a więc jeszcze przed przeprowadzoną u niego w dniu 26 kwietnia 2013r. operacją kręgosłupa. Biegli w wydanej opinii stwierdzili wprawdzie literalnie, że ubezpieczony „nie jest niezdolny do pracy”, jednak zarazem w uzasadnieniu zamieścili jednoznaczne stwierdzenie, iż „przebyta alloplastyka obu stawów biodrowych stanowi przeciwwskazanie do pracy ciężkiej”. Na tej podstawie biegła z zakresu medycyny pracy w wydanej przez siebie następnie opinii uznała ubezpieczonego za częściowo niezdolnego do pracy po 31 stycznia 2013r., okresowo do 31 grudnia 2014r. W uzasadnieniu opinii wyjaśniła, że przebyte leczenie operacyjne, w tym alloplastyka obu stawów biodrowych, czynią ubezpieczonego niezdolnym do ciężkiej pracy fizycznej, gdzie wymagana jest dobra sprawność układu ruchu, także w związku z pracą na wysokościach. Jednoznacznie wskazała, że D. J. nie może pracować jako cieśla rusztowaniowy, blacharz-monter izolacji termicznej, malarz-piaskarz. Zaznaczyła także, że nie zgadza się z opinią Komisji Lekarskiej ZUS z 16.01.2013r., „gdzie nie uwzględniono specyfiki i ciężkości prac wykonywanych przez wnioskodawcę.”

Organ rentowy nie złożył apelacji od wyroku wydanego w oparciu o powyższe opinie biegłych przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie o sygn. akt VI U 198/13. Odpis tego wyroku, jako prawomocne orzeczenie, wraz z aktami ZUS został doręczony organowi rentowemu w dniu 29 maja 2014r.

Niesporne, a nadto dowody: dokumentacja w aktach Sądu Okręgowego w Szczecinie, sygn. akt VI U 198/13, w szczególności wyrok wraz z uzasadnieniem oraz opinie biegłych.

Decyzją z 17 czerwca 2014 roku, zatytułowaną „decyzja o wznowieniu wypłaty renty”, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ponownie ustalił D. J. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 lutego 2013r., tj. od daty określonej wyrokiem sądu, do 31 grudnia 2014r. Wysokość renty od dnia 1 marca 2014r. ustalono na kwotę 1214,63 zł brutto, ze stałym terminem płatności świadczenia do 25 dnia każdego miesiąca. W decyzji wskazano nadto, że należność za okres od 1 lutego 2013r. do 30 czerwca 2014r. w kwocie 12.196,24 zł zostanie przekazana na rachunek bankowy. Zaznaczono przy tym, że z przysługującej należności potrącono kwotę 8.157,80 zł z tytułu pobranych zasiłków dla bezrobotnych. Ustalona decyzją należność została przekazana ubezpieczonemu do wypłaty w dniu 25 czerwca 2014r.

Niesporne, a nadto dowód: decyzja z 17.06.2014 r. - k. 79 plik V akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonego.

Organ rentowy przy wyliczaniu wysokości należnego ubezpieczonemu wyrównania nie uwzględnił odsetek za opóźnienie w wypłacie należnego świadczenia.

Niesporne.

W okresie od lutego 2013r. do lutego 2014r. D. J. (1) był zarejestrowany we właściwym urzędzie pracy jako bezrobotny, przy czym w okresie od 14 lutego 2013r. do 13 lutego 2014r. wypłacano mu zasiłek dla bezrobotnych. Za okres od 14 lutego do 28 lutego 2013r. wypłacono mu przy tym kwotę 397,10 zł, za marzec i kwiecień 2013r. – kwoty po 794,20 zł, za maj 2013r. – 718,40 zł, za kolejne miesiące od czerwca 2013r. do stycznia 2014r. – kwoty po 646,70 zł brutto oraz za okres od 1 do 13 lutego 2014r. – kwotę 280, 30 zł.

Niesporne, a nadto dowód: pismo PUP w G. z 11.06.2014r. – k. 82, pl. V akt ZUS O/S. dot. D. J..

W dniu 3 lipca 2014 r. D. J. (1) złożył w organie rentowym pismo, z którego wynikało, że domaga się wypłaty odsetek od wypłaconych mu zaległych świadczeń rentowych.

Niesporne.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszym sporze należało przyznać rację ubezpieczonemu, choć z przyczyn formalnych uwzględnić można było wyłącznie odwołanie od drugiej z zaskarżonych decyzji.

Mając na uwadze stanowisko organu rentowego, w pierwszej kolejności należy podkreślić, że wbrew twierdzeniom ZUS brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r., poz. 1440 ze zm.) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., sygn. akt I UZP 2/11). Niezamieszczenie w sentencji wyroku rozstrzygnięcia co do istnienia lub nieistnienia odpowiedzialności organu rentowego za wydanie błędnej decyzji nie jest bowiem równoznaczne z orzeczeniem negatywnym i nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Brak takiego rozstrzygnięcia oznacza bowiem tylko tyle, iż sąd w istocie nie wyjaśnił i nie rozstrzygnął tej kwestii. W kolejnym procesie sądowym, w którym ubezpieczony domaga się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, dopuszczalne, a wręcz konieczne jest prowadzenie postępowania dowodowego na tę okoliczność. Tym samym, w ocenie sądu w analizowanym postępowaniu bez znaczenia był podnoszony przez organ rentowy fakt, że w wyroku wydanym w sprawie o sygn. akt VI U 198/13 po rozpoznaniu odwołania ubezpieczonego od decyzji odmawiającej mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, Sąd Okręgowy nie rozstrzygnął o odpowiedzialności organu rentowego za wydanie z opóźnieniem decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia.

W konsekwencji, skoro w niniejszym postępowaniu D. J. domagał się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, a organ rentowy odmówił mu ich przyznania, uzasadniając to brakiem swojej odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa lub w wypłacie świadczenia, sąd musiał rozstrzygnąć, czy w analizowanym przypadku organ rentowy mógł odmówić przyznania owych odsetek, czy też były one ubezpieczonemu należne.

Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm., dalej jako: "ustawa systemowa"), zgodnie z którym jeżeli organ rentowy - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

W myśl mającego charakter normy szczególnej przepisu art. 118 ust. 1 ustawy rentowej, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania

decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a). Stosownie do treści art. 118 ust. 4 tej ustawy, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.

Z przedstawionego stanu prawnego wynika, iż jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 501). W tym ostatnim wypadku chodzi zatem o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego. Nie ulega wątpliwości, że przewidziane w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy systemowej wyłączenie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest zależne od wykazania, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Zawarte w tym przepisie określenie: "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia: "przyczyn niezależnych od organu", co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 147).

Podjętą próbę klasyfikacji błędów organu rentowego, można je podzielić na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 308, czy wyrok z dnia 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 326). Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek.

Bardziej złożona jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, że przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia, z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne

i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność.

Prawna problematyka postępowania dowodowego i wyjaśniającego związana jest w dużym stopniu z kompetencjami organu rentowego związanymi ze środkami dowodowymi dopuszczonymi w postępowaniu przed organem rentowym. Reguły postępowania dowodowego ustanowione zostały w odmienny sposób niż w Kodeksie postępowania administracyjnego, z którego wynika, że dowodem jest wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem (art. 75 § 1 k.p.a.). W postępowaniu emerytalno-rentowym obowiązuje zasada odwrotna - dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza. Wyjaśnienie okoliczności koniecznych do wydania decyzji następuje zatem również przez sąd. W kontekście prawa do odsetek istotne jest więc stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania zmierzające do ustalenia prawa i wyjaśnienia związanych z tym okoliczności.

Odnosząc powyższe do stanu faktycznego niniejszej sprawy, trzeba wskazać że ewidentnie chybionym był prezentowany przez organ rentowy pogląd, zgodnie z którym za ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do renty należało uznać dopiero wpływ do organu rentowego prawomocnego wyroku sądowego, przyznającego D. J. prawo do renty. Takie stanowisko pomija bowiem fakt, iż odpowiednie dowody istnienia niezdolności ubezpieczonego do pracy zostały zgromadzone już w postępowaniu przed organem rentowym wszczętym na wniosek ubezpieczonego o przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres, po dniu 31 stycznia 2013r. Uznanie daty doręczenia prawomocnego wyroku organu odwoławczego za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności może mieć bowiem miejsce wyłącznie w takiej sytuacji, w której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość doszło dopiero w postępowaniu sądowym, w którym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogła skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła, ewentualnie gdyby z uwagi na ograniczenia prawne organ rentowy nie mógł przed wydaniem decyzji administracyjnej skorzystać ze środków dowodowych zaoferowanych mu przez stronę. Taka sytuacja nie występowała jednakże w sprawie o sygn. akt VI U 198/13, zakończonej prawomocnym wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 r., w której przedmiotem sporu była ocena stanu zdrowia ubezpieczonego. Ocena ta bowiem została przez lekarzy orzeczników ZUS dokonana w sposób wadliwy; jednocześnie nie istniały jakiegokolwiek przeszkody, uniemożliwiające prawidłowe ocenienie przez lekarzy orzeczników ZUS sytuacji i stanu zdrowia ubezpieczonego. Zdaniem sądu orzekającego w niniejszej sprawie, analiza materiału dowodowego zebranego w toku postępowania prowadzonego przez Sąd Okręgowy w sprawie o sygn. akt VI U 198/13 prowadzi bowiem do wniosku, że odpowiednie dowody istnienia niezdolności ubezpieczonego do pracy zostały zgromadzone już w postępowaniu przed organem rentowym. Organ ów przed wydaniem decyzji dysponował w szczególności pełną dokumentacją medyczną ubezpieczonego, w tym całą jego historią choroby i leczenia. Jak wynika z zamieszczonego w opinii lekarskiej Komisji Lekarskiej ZUS „podsumowania i uzasadnienia ustaleń orzeczniczych (k. 199v pliku dokumentacji medycznej akt ZUS), członkowie tej komisji mieli pełną świadomość tego, że ubezpieczony przebył alloplastykę obu stawów biodrowych. W aktach ZUS znajdowała się też w tym czasie pełna dokumentacja dotycząca kwalifikacji zawodowych D. J. – lekarze orzecznicy ZUS prawidłowo ustalili zresztą w swojej opinii, że wykonywał on prace fizyczne: malarza, piaskarza, monter. Mimo to uznali jednak, że ubezpieczony zachował zdolność do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji. Tymczasem na podstawie tych samych okoliczności i tych samych dokumentów biegli sądowi (w szczególności biegły ortopeda oraz lekarz medycyny pracy) stwierdzili, iż ubezpieczony nie jest zdolny do wykonywania pracy ciężkiej. Nie uszło przy tym uwadze sądu, że z literalnej treści pierwszej z wydanych w sprawie opinii (przez zespół trojga biegłych, w tym biegłego ortopedy) wynikało, iż ubezpieczony został uznany za zdolnego do pracy. Powyższe mogłoby więc pozornie sugerować, że brak jest podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego. Wniosek taki byłby jednak ze wszech miar błędny. W analizowanym postępowaniu należało bowiem wziąć pod uwagę faktyczną i całą treść opinii biegłych, nie zaś tylko jej wniosek końcowy. Z całokształtu już pierwszej opinii – niezależnie od treści jednoznacznej w tym zakresie opinii biegłej z zakresu medycyny pracy – wynikało bowiem, że ubezpieczony utracił zdolność do

wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji. Biegła z zakresu medycyny pracy w tej sytuacji wyłącznie doprecyzowała, iż ubezpieczony nie może wykonywać pracy fizycznej, gdzie wymagana jest dobra sprawność układu ruchu, w tym także pracy na wysokości. Analizując dotychczasowy przebieg zatrudnienia D. J. w szczególności wyjaśniła, że lekarze orzecznicy ZUS nie wzięli pod uwagę specyfiki i ciężkości prac wykonywanych przez ubezpieczonego. Z treści opinii wyraźnie wynika przy tym, że ubezpieczony utracił zdolność do wykonywania prac zgodnych z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji już po przebyciu zabiegów alloplastyki obu stawów biodrowych, a nie dopiero po przebyciu w kwietniu 2013r. operacji kręgosłupa.

Z powyższego wynika zatem bezsprzecznie, że decyzją z 28 stycznia 2013 r. organ rentowy błędnie odmówił ubezpieczonemu prawa do renty, pomimo iż miał obiektywną możliwość samodzielnego wydania decyzji odpowiadającej rzeczywistemu stanowi zdrowia D. J.. Organ rentowy w chwili wydania decyzji odmownej miał bowiem wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji przyznającej ubezpieczonemu świadczenie. Obowiązkiem prawidłowo działającego organu rentowego jest skierowanie osoby ubiegającej się o rentę do lekarzy orzeczników o właściwych dla jego schorzeń specjalnościach; żaden przepis nie wyklucza także możliwości korzystania przez ZUS z opinii lekarzy medycyny pracy.

W tej sytuacji należało uznać, iż organ rentowy popadł w opóźnienie w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy systemowej, wydając decyzję o przyznaniu ubezpieczonemu praw do renty dopiero w czerwcu 2014 r. Powodem owego opóźnienia było przy tym wyłącznie błędne ustalenie przez organ rentowy, że rozpoznane u ubezpieczonego schorzenia nie powodują jego dalszej częściowej niezdolności do pracy.

Na podstawie decyzji z 17 czerwca 2014 r. ubezpieczonemu zostało wypłacone jedynie wyrównanie za okres od 1 lutego 2013r. do 30 czerwca 2014 r. Ponieważ Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił i wypłacił D. J. świadczenie rentowe z opóźnieniem, które było wywołane okolicznościami, za które Zakład ponosi odpowiedzialność, przeto za okres opóźnienia należały się odsetki. W ocenie sądu niemożliwym było jednak przyjęcie, aby odsetki należały się ubezpieczonemu już od 1 lutego 2013r., jak wniósł na rozprawie.

Z ustaleń stanu faktycznego wynika, iż stałym terminem płatności świadczenia rentowego był 25. dzień każdego miesiąca. Niespornym było także, iż kwota wyrównania została wypłacona D. J. przez organ rentowy w dniu 25 czerwca 2014r.

Dodatkowo, jak wynika z dokumentacji znajdującej się w aktach rentowych wysokość poszczególnych należności z tytułu renty przysługujących ubezpieczonemu, jednak niewypłaconych mu na bieżąco z uwagi na wcześniejszą błędną decyzję ZUS, wynosiła za poszczególne miesiące: za luty 2013r. – 1149,53 zł, za miesiące od marca 2013r. do lutego 2014r. łącznie – po 1195,51 zł oraz za miesiące od kwietnia do czerwca 2014r. – po 1195,51 zł.

Nie można było jednak pominąć tej okoliczności, że ubezpieczony w okresie od 14 lutego 2013r. do 13 lutego 2014r. pobierał zasiłek dla bezrobotnych. Za okres od 14 lutego do 28 lutego 2013r. wypłacono mu przy tym z tego tytułu kwotę 397,10 zł, za marzec i kwiecień 2013r. – kwoty po 794,20 zł, za maj 2013r. – 718,40 zł, za kolejne miesiące od czerwca 2013r. do stycznia 2014r. – kwoty po 646,70 zł brutto oraz za okres od 1 do 13 lutego 2014r. – kwotę 280,30 zł.

Stosownie do treści art. 139 ust. 1 pkt 9 ustawy rentowej ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141 zasiłki i świadczenia wypłacone na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu za okres, za który przyznano prawo do emerytury lub renty.

W tej sytuacji, skoro za ten sam okres, za który wypłacany był zasiłek dla bezrobotnych, obecnie przyznano D. J. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, w konsekwencji uznać należało, że organ rentowy był w opóźnieniu, za które ma teraz obowiązek wypłacić odsetki liczone od następujących kwot za następujące okresy:

- za luty 2013r. – od kwoty 752,43 zł, tj. kwoty 1149,53 zł należnej za ten miesiąc renty, która została wypłacona dopiero w roku 2014, pomniejszonej jednak o wypłacony za luty 2013r. zasiłek dla bezrobotnych w wysokości 397,10;

- za marzec i kwiecień 2013r. – od kwot po 401,31 zł (tj. 1195,51 zł należnej za te miesiące renty, pomniejszone o 794,20 zł, tj. kwotę wypłaconego ubezpieczonemu zasiłku dla bezrobotnych);

- za maj 2013r. – od kwoty 477,10 zł (tj. 1195,51 zł należnej za te miesiące renty, pomniejszone o 718,40 zł, tj. kwotę wypłaconego ubezpieczonemu zasiłku dla bezrobotnych);

- za miesiące od czerwca 2013r. do stycznia 2014r. – od kwot po 548,81 zł, tj. 1195,51 zł należnej faktycznie renty pomniejszone o 646,70 zł, tj. wysokość wypłaconego D. J. w tych miesiącach zasiłku dla bezrobotnych;

- za miesiące od lutego do maja 2014r. – od kwot po 915,20 zł, tj. 1195,51 zł należnej renty pomniejszone o wysokość wypłaconego zasiłku dla bezrobotnych, tj. po 466,20 zł miesięcznie.

Szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń, do których przyznawania i wypłacania jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 12 poz. 104).

Stosownie do treści § 2 ust. 1 wskazanego rozporządzenia, odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. W ustępie drugim wskazano zaś, iż okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

W ustępie szóstym tego przepisu wyjaśniono nadto, że jeżeli świadczenie jest wypłacane osobie uprawnionej za pośrednictwem poczty lub na rachunek bankowy, za dzień wypłaty świadczeń uważa się dzień przekazania należności na pocztę lub do banku.

Pomijając sytuacje wyjątkowe, termin do wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy nie powinien przekroczyć okresu dwóch miesięcy. Niewydanie decyzji w ciągu 60 dni od rozpoczęcia postępowania należy uznać za przewlekłość w działaniu organu. Wniosek taki można wysnuć z następujących regulacji: art. 35 § 3 k.p.a. (przewiduje dwumiesięczny termin na załatwienie sprawy szczególnie skomplikowanej), art. 83 ust. 3 ustawy o s.u.s. (wskazuje na możliwość złożenia odwołania do sądu w razie niewydania decyzji w terminie 2 miesięcy), art. 477⁹ § 4 k.p.c. (zezwała na wniesienie odwołania w każdym czasie, jeśli organ rentowy nie wydał decyzji w terminie dwóch miesięcy, licząc od dnia zgłoszenia roszczenia w sposób przepisany).

Skoro więc ustalono w niniejszym postępowaniu, że ubezpieczony złożył w ZUS pełny i kompletny wniosek o rentę, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji należało – co do zasady - uznać dzień, w którym upłynął dwumiesięczny termin na wydanie decyzji liczony od dnia złożenia wniosku, tj. od dnia 12 listopada 2012 r. Sąd – z uwagi na specyfikę postępowań w sprawach o rentę, wymagających przeprowadzenia badań lekarskich przez dwa niezależne od siebie zespoły lekarskie (lekarza orzecznika ZUS oraz komisję lekarską ZUS - zajął przy tym jeszcze bardziej korzystne dla organu rentowego stanowisko. Uznał bowiem, że skoro ustalonym wcześniej terminem płatności świadczenia ubezpieczonego był dwudziesty piąty dzień każdego miesiąca, to terminem, od którego należy liczyć opóźnienie w płatności renty za pierwszy z miesięcy (luty 2013r.) był dwudziesty piąty dzień tegoż miesiąca.

Kierując się takimi względami, sąd ustalił więc, iż odsetki od poszczególnych kwot wyrównania należały się ubezpieczonemu od dnia następnego po terminie ich wymagalności, tj. od 26 dnia każdego miesiąca (termin płatności świadczenia ustalono na 25-ty dzień każdego miesiąca), aż do dnia 25 czerwca 2014 r. (niespornej daty faktycznej wypłaty całości wyrównania).

Wobec powyższego, sąd, na mocy przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w sposób określony w punkcie I sentencji wyroku, a w pozostałym zakresie - odnośnie przyznania odsetek od kwot wyrównania już od dnia 1 lutego 2013r. oraz w zakresie dotyczącym decyzji z 17 czerwca 2014r., w której organ nie orzekał w ogóle o odsetkach, odwołanie oddalił (punkt II sentencji wyroku).